

*Музо, повідай мені про бувалого мужа, що довго
Світом блукав, священну столицю троян зруйнувавши,
Всяких людей надивився, міста їх і звичаї бачив,
В морі ж багато біди і тілом зазнав, і душею,
Щоб і себе врятувать, і друзів додому вернути.*

Гомер, «Одіссея»

ВАЛІЗА. ПИСЬМЕННИЦЯ

*До мрії можна просто дотягнутися. Правда ж? Те, чого ти силь-
но хочеш, про що точно знаєш: це моє. Воно ж завжди на відста-
ні руки. От тільки дивним, помилковим чином у цей момент
твоею мрією володіє хтось інший. Особливо навіть не цінуючи
її. Сприймає за буденне.*

Гм. Непогано. Треба б переписати в комп. Паперові нотат-
ки – річ ненадійна – оно вже скільки загубила їх. Дивна в мене
пристрассть до старих записників. Цьому молескіну років де-
сять, як не більше. Жозеф сміється, що я скоро на них спати-
му, як Гобсек на скарбах. І як же я, о Господи, ненавиджу тягати
з собою лептоп у поїздки! А перенабирати все на клавішах не-
навиджу ще більше. Про те, щоб це робила секретарка, немає
й мови. Ця дурепа точно щось забуде й перекрутить. Ні, пись-
менник – це від слова «писати». Нотатник поїде зі мною. Загну
сторінку, щоб не загубити про мрію. Воно ж саме те, що людям
треба в наш пісний 44-й.

Що там по часу в мене? Година десять до відправлення. Якщо
без заторів коло Сен-Лазара, встигну глянути, чи є мої книжки
в кіоску на вокзалі. Якщо нема – міняю видавця. Дістав мене.
Знайду того, хто знається на дистрибуції.

Так, усе взяла? Квитки в перший клас. Валіза, сумка. Ключ від
дому, телефон і гаманець. Листівка! Я ж адресу не переписала.
Кидаю її в сумку, зачиняю двері. На сходах розумію, що забула
термочашку, – доведеться пити каву з присмаком паперу. Все-
світ іронічний до письменниць.

Яка ж непідйомна валіза! Чорти б її вхопили... і донесли до таксі. Волочу по сходах — всередині важливе і крихке. Дивна затія — збиратися в гості до історії... А все ж — мене запрошено.

Штовхаю важкі двері під'їзду.

Париж кидається мені напереріз усім своїм бульварним багатоголоссям.

Дім на Озері

Дім стояв над невеличким озером останні двадцять років геть порожній. Родичі власника, що чи то переїхав до Америки, чи влаштувався кухарем десь на арктичній станції, ніяк не могли поділити його. У будинках, де ніхто не живе, постійно щось ламається — як не кондиціонер (його тут не було), то електрична мережа. І коли хтось один із родичів брався щось лагодити, інші негайно приїздили, щоб йому завадити. Ну бо раптом він тепер претендуватиме на дім більше за інших?

Власне, через цю неспроможність поділити будинок між великою родиною його виставили на здачу мандрівникам-мізантропам. Тим, кому з лише їм відомих причин хотілося сховатися від інших. Чи коїли ті люди злочини? Чи переживали болісні розриви? Чи, може, просто збиралися спокійно пописати книжку або бухгалтерський звіт — ніхто не знає. Поки банк не блокував оплату, нікого з власників Дому на Озері не цікавила ідентичність їхніх пожильців.

А все ж чоловік, що бронював цей дім у богом забутій дірі на цілий місяць, не міг залишити байдужим. Зазвичай сюди приїздили на вікенд. Максимум на продовжений вікенд. Такий у Франції називають «мостом» — коли між вихідним четвергом і суботою-неділею ще вклинювалася п'ятниця.

«Робити тут нічого» — ця найуживаніша щодо будинку фраза давно б мала стати його слоганом. Пів години машиною до найближчого села з булочною, що працювала як годинник,

і бакалією, що відчинялася і зачинялася за теорією випадкових чисел. Інтернет сюди добивав, тільки якщо вийти на невеличкий пагорб через луг. Електрика працювала через раз — зятеві ж не дали полагодити. З водою теж були питання — пожильцям безсоромно пропонувалося купатися в озері. Про все це чесно попереджали на сайті. Чим була виправдана ціна 136 євро за добу в несезон, сказати важко. Навіть на пожадливість родичів не скинеш — 136 на 5 націло не ділиться. А втім, чоловік наполягав одразу на двох місяцях.

«Щось із ним не так...» — шепотіла дружина нереалізованого електрика.

«Треба б пригланути!» — погоджувалася з нею тітка, що завжди з усіма погоджувалася.

«Боже, які ви дурні. Відчепіться від людини. Заплатив — хай живе», — рубав її чоловік.

Ключ йому залишили в домовленому місці: під вазоном на вході, теракотовий горщик, кадка з напівмертвою пальмою. («Поливайте, будь ласка, рослини», — інструкція Дому).

І хоч чоловік ламаною англійською домовився з родиною про самотійне поселення, дехто не зміг утриматися від того, щоб його дочекатися.

Пожилець приїхав на мотоциклі. Чомусь здавалося, що дуже здалеку. Те, як він зліз із мотоцикла, яким кроком підійшов до будинку й обійшов його, роздивляючись периметр. Як зняв шолом і потер рукою очі. Як розстібнув важку шкіряну куртку. Все це видавало якусь нетутешню, дуже давню втому.

Дванадцятирічна Матільда спостерігала за ним з-за кущів верболозу, припаркувавши свій «байк» — розкладний велосипед, занадто громіздкий і важкий, щоб його носити в руках, скупі родичі зекономили на Різдво — просто у нескошеній траві.

Матільду цікавило все. Від його грубих черевиків і потертих джинсів до темних історій минулого (якщо їх нема, вона вигадає). Згодиться будь-що, аби розказати у школі наступного дня. Плітки були запорукою бодай якоїсь її популярності серед однокласниць. Інакше Матільду, представницю божевільної

родини, про яку в околицях ходили легенди, чекала б цілковита ізоляція.

Дивний чоловік був ідеальним об'єктом для пліток. Високий, кремезний, із якоїсь далекої країни, хоч і мав нідерландський номер телефону (Матільда перевірила в гуглі). Світле волосся, мінімум багажу. Кроки впевнені, наче він тут не вперше. Ключ он теж відразу знайшов — інші дивилися не під ту кадку й плутали пальму з алое.

Хто він? Що ховає в сумках і в минулому? Що він тут робитиме цілий місяць: у домі ж лише старі книжки, телевізора немає навіть, та й електрику батько так і не доробив. Палитиме камін? Ловитиме рибу? Житиме сам чи, може, до нього хтось приїде?

Двері будинку зачинилися.

Вітер задув плакучі гілки верболозу просто в обличчя Матільді. Пора вже їхати додому, кіно закінчилося. Зараз вона викурить одну секретну сигаретку і поїде... Матільда витрясла з кишені одноразовий «Puff», наперед прикидуючи, куди його викине у хащах. Та не встигла вона смачно затягнутися, як двері на терасу розчахнулися. Із них, як блискавка, з'явився знов гість дому і скочив у темну воду озера. Тепер він був зовсім голий. Матільда хутко заплющила очі. Та все ж це тіло здалося їй знайомим — може, просто з анатомічного атласу. «Гарний», — промайнуло в її голові. А от кривий шрам через усю його спину інакше, як потворним, не назвати.

Початок

— Ти що, спиш?! Там Київ і Харків бомблять!

Віра різко сідає в ліжку й дивиться на екран. П'ята ранку. Лягла вона о другій. Може, ще досі спить?..

— Таки почалось...

Жіночий голос із телефона далі щось схвильовано говорить, Віра слів не розрізняє — їй раптом бракне дихання. Вона

вмикає лампу коло ліжка. Прокидається Шарль, і все, що вона може, — це віддати йому телефон. Він знає жінку, яка дзвонить. Та завжди серйозна й стримана, а тут заледве не кричить. Кілька днів тому вони ще говорили, що нічого не почнеться. «Ти ж розумієш, що Київ відразу впаде?» — казала притишено вона. Віра ледве добула із Сашкою останні дні канікул у Лісабоні — не спала там, крутилася, усе мріяла дістатися Парижа, заснути у своєму ліжку. І ось, у цьому ліжку — страшний сон. Якщо закричати, прокинешся.

Віра кричить, як поранений звір. Але від цього крику вулиці її Києва тільки дужче розгортаються під російськими бомбами. І всі, кого вона любила, із ким росла й училась, біжать тими вулицями в жаху.

— Відпусти мене! — відбивається вона від Шарля, що вирішив її обійняти. — Відпусти і дай телефон.

Він не відпускає, доки Вірин гнів не переходить у ридання, а відтак у короткі схлипи. Часу нема. Треба щось робити.

Ага. Із Парижа ти сильно щось зробиш.

— Не сади мені телефон! — гаркає Кума, перший київський номер, який Віра набирає. — Я йду із собакою в бік Обухова, сестра виїде забере.

— Чого ти дзвониш так рано?! Яка війна, яке бомбардування, у нас нічо не чути! Відчепися, — гаркає Вірина двоюрідна сестра й кидає слухавку.

— Ми чули. Нам у Франківськ прилетіло, — каже тітка, і Вірі стає ясно, що не тільки Київ і Харків.

Вона дзвонить усім, кого знає: хтось іще спить, хтось уже застряг у корку на виїзді з міста, хтось іще з позавчора перебрався на дачу в Гостомель, *бо там спокійніше.*

— Їдьте до нас! Їдьте до мами в Польщу! Ми всіх розмістимо... — Віра оглядається на Шарля, що лише мовчки киває. — Скільки людей ми можемо прийняти?

— Стільки, скільки треба, — каже він.

І Віра більше не стримує себе — ридає до останньої сльозинки.

Дві жабки

Години плазування по землі на спеці тягнуться, як нещасливі роки, безкінечно. Він, здається, устиг перетворитися на гігантський шашлик.

Чоловік нерухомо лежить у траві горілиць, розкинувши руки. Згори був би подібний на розп'яття. Повертає голову набік. Дивиться так крізь траву, наче крізь густий ліс. Обережно, щоб не надірвати й не вирвати з коренем, тягне на себе нове стебло. Щоб, як у дитинстві, пожувати його білу соковиту основу. Скільки тисяч років тому людство дійшло того, що це пожива?.. Зараз йому їсти не хочеться. Лиш пити, але про це він силкується не думати.

Хмари плывуть над ним повільно. Як видерте з подушки легке пір'я, зовсім високо. Десь там, угорі, є вітер. Він заплющує очі. Колись цим небом ще літали пасажирські літаки. Сто тисяч років тому він любив вилітати з Борисполя в дощ, щоби, розтявши межу темних хмар і плаксивої сірості, вдоволено прошепотіти: «За хмарами завжди є сонце». Там, у високості, не бувало негоди. І все, що забажаєш, у тому синьо-золотому світі видавалося можливим.

Його полуденне марення раптово обриває різкий звук, десь подібний на свист. Він автоматично затуляє руками обличчя. А за мить розуміє: це не куля. У небі високо над ним завис орел.

— Лежиш там, як я тут? — усміхається він.

Орли з дитинства були йому добрим знаком. Сам собі так вирішив. Колись один навіть змію йому кинув до ніг. Чи впустив випадково. Але хотілося вірити, що таки кинув. «Я це не їм, але спасибі!» Кому потім розказував, йому не вірили. Наче сплутав себе з міфічним Заратустрою.

Він дивиться на птаха не кліпаючи. Доки сльози не підуть. Що тримає орла тут, у сірій зоні? Чого не забереться звідси,

подалі від вибухів артилерії, мін, кулеметів? Щось же змушує його тут лишатися. Навряд чи місцеві полівки жирніші за інших.

Орел окреслює неспішне коло. Якщо чоловік про щось тепер шкодує, то це про те, що так само надто довго залишався тут. Не знайшов способу хоча б на день чи два вибратися до неї. Та що там день — вона просила хоч годину.

Щоб хоч за руку потриматися.

Чому?

Дві жабки потрапили у дзбан із молоком. Одна вирішила чекати й розслабитися, осіла на дно. Інша вирішила борсатися й триматись на плаву. Перша жабка заснула міцним сном і тихо собі потонула. Друга жабка борсалася і збила молоко в масло, а по ньому вибралася із дзбана.

Жабка борсається. Людина знов повзе вперед. Усе живе прагне вижити.

Manolo Blahnik

— Це так егоїстично, я знаю... Мені кажуть «там Київ бомблять», а моя перша думка: все, не буде в мене більше дому, куди тепер я маю бігти?..

Простора вітальня сімейного психотерапевта. Щедре світло з великих вікон. Канонічна кушетка в кутку порожня. Чоловік і дружина сидять у світлих шкіряних кріслах упівоберта одне до одного. Коли говорить, Віра дивиться лише на лікарку в кріслі навпроти. Тій років п'ятдесят, елегантна й доглянута, волосся довге, макіяж невидимий. Жінка розглядає її білі штани й не надто гострі носики черевиків. Спокійна. У дитячих фільмах такі грають добрих фей. А в дорослому житті, хоч як чіпляйся за деталі, контури феї невблаганно розпливаються — чортові сльози. Ще й із носа вже тече.